

Adrian MIHALACHE

PĂDUREA îmbrășanată

Pădurea a fost percepută simultan în mai multe moduri. Amenințătoare prin mister, ocrotitoare ca refugiu, bogată în lemn și vânat, obstacol pentru agricultură, pădurea a fost, rând pe rând, cufreierată, tăiată, arsă și admirată. Înțelegerea târzie a importanței sale ecologice n-a fost decât rareori însoțită de măsuri de ocrotire. Peste tot, pădurile sunt amenințate de lăcomia celor care le doresc transformate rapid în bani.

În piesa *Pădurea*, de N. A. Ostrovski, este vorba despre trei dintre cele cinci lucruri cu adevărat importante în viața unui om: banii, arta și amorul. Pădurea care dă titlul piesei nu este, aparent, decât obiectul unei tranzacții. Ea freamătă însă continuu în fundal, amintind mereu că opțiunile și acțiunile, raționalitatea și venalitatea nu pot explica, doar ele, ce se întâmplă în sufletul omenesc. Gurmâjskaia, cochetă bătrână, vinde cu neglijență o parte din pădure, preocupată fiind de amorul cu un tânăr zvăpăiat, împlinit, acesta, într-un chioșc de la marginea pădurii. Nepoata ei are întâlniri amoroase în pădure cu fiul cumpărătorului, care ține la ea, dar și la banii cuveniți ca zestre. Actorii ambulanți Scestlivțev și Nescestlivțev vor să deturneze banii încasați pentru pădure către finanțarea unui proiect teatral, atrăgând-o și pe tânăra nepoată înspre aventura lor artistică. Când aceasta, după oarecare șovăire, se decide pentru dragoste, în defavoarea artei, actorii își sacrifică proiectul propriu, oferindu-i ei banii, ca zestre. Gestul seamănă cu cel al lui Sylvestre Bonnard, cărturarul care-și vinde biblioteca pentru a-și ajuta tânăra iubită să se mărite cu alesul ei. Dacă eroul lui Anatole France procedează astfel în urma unei reflecții profunde și dureroase, eroii lui Ostrovski acționează, ca ruși adevărați, sub impulsul imprevizibil al momentului. În ambele cazuri, arta cedează în fața iubirii, iar banul, constituind măsura lor comună, este redirijat, fără a se pierde.

Scrisă și reprezentată în 1884, piesa lui Ostrovski amintește de Gogol și trimite la Cehov. Moșiereasa *Gurmâjskaia*, în interpretarea Tatiane Doronina, este, parțial, o cochetă ridicolă, descinsă din *Revizorul* sau din *Căsătoria*, parțial o rafinată gen *Ranevskaia*, care lasă livada pradă uitării, fiind preocupată de lumea sa interioară. Cuplul de actori ambulanți renunță la tentativa de a o atrage pe Aksinia spre aventura artei, preferând să-și sacrifice planurile pentru fericirea ei. Mai târziu, în *Pescărușul*, perechea similară – scriitorul celebru și actrița vedetă – nu vor ezita să-i distrugă, *Ninei Zarcinaia*, viitorul. Teatrul lui Ostrovski este unul de tranziție.

Jocul sensibil, rafinat al actorilor, luciditatea cu care aceștia situează piesa în contextul istoriei literaturii dramatice nu reușește să înlăture sentimentul de stinghereală în fața unei-montări complet supuse tradiției teatrului psihologic. Decorul realist, cu fundaluri pictate, are efectul unui *trompe l'œil* de iarmaroc. Atenția la frazare, accentul bine cântărit pe fiecare replică impresionează plăcut, ca un meșteșug la care unii au renunțat și pe care alții l-au pierdut, dintr-o regretabilă ușurință. Dacă, în spectacol, se aude ecoul lui Gogol și se presimte aerul lui Cehov, nici un vânt nu adie dinspre teatrul zilelor noastre. Prin concepție, spectacolul este ferm încadrat în limitele literaturii ruse și a stilului realist-psihologic stanislavskian. Or, în cuplul *Scestlivțev–Nescestlivțev* s-ar fi putut întrevedea și perechea *Vladimir–Estragon*. Se pune firesc întrebarea dacă este util să se conserve un tip de teatru revolut, ca model de perfecțiune. Comedia Franceză, după ce s-a cantonat îndelung în declamarea stil Marele Secol, a decis să-și reînnoiască profund strategiile interpretative, dând clasicilor o viață nouă. Demersul teatrului moscovit seamănă, ca performanță, mai mult cu conservarea mumiei lui Lenin decât cu revitalizarea unei tradiții culturale care mai are ceva de spus omului de azi.

Pădurea de A. N. Ostrovski. Teatrul Academic de Artă „Maxim Gorki” (MHAT) din Moscova în turneu la Teatrul Național „I. L. Caragiale” din București. Regia: Tatiana Vasilevna Doronina. Decorul: V. G. Serebrovski. Costumele: V. I. Sevriukova. Distribuția: Tatiana Doronina (*Gurmâjskaia*), V. V. Klementiev (*Nescestlivțev*), S. Gabrieleian (*Scestlivțev*), T. G. Șalkovskaia (*Aksinia*) ș. a.